

EFSA brengt risico's op staartbijten in kaart

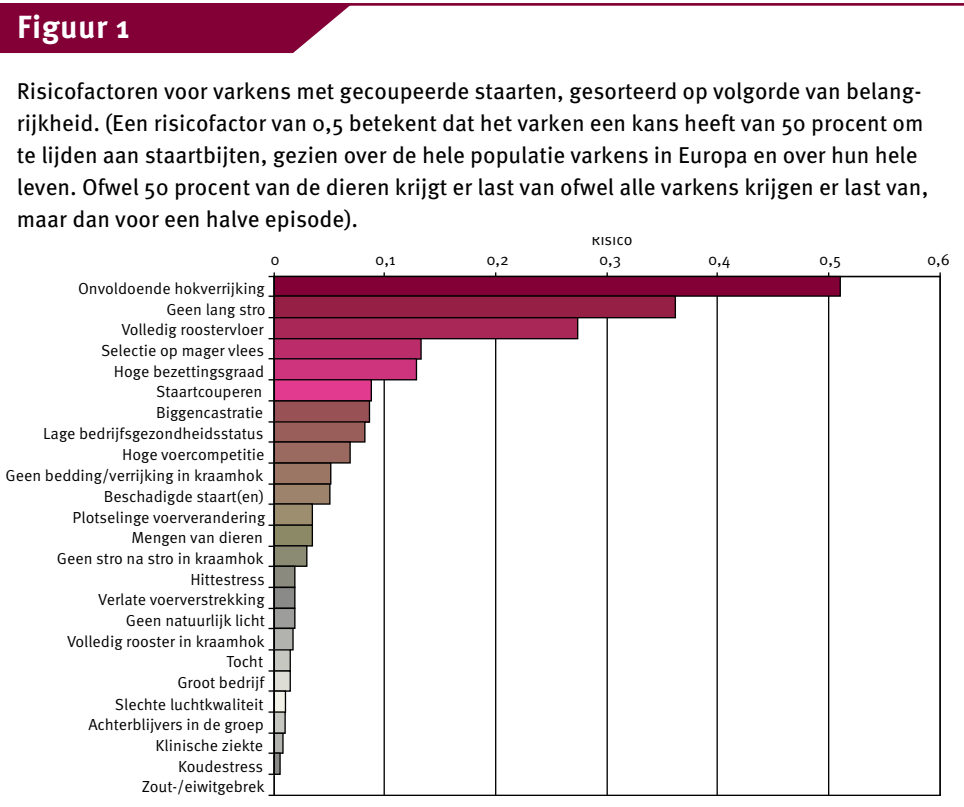
Staatbijten is een van de grootste welzijnsvraagstukken in de hedendaagse varkenshouderij. De huidige 'oplossing', het couperen van de staart, wordt gezien als net zo welzijnsonvriendelijk als het staartbijten en is zeker géén duurzame oplossing voor de toekomst. In zijn studie 'Pig welfare risks associated with tail biting' brengt een werkgroep van de European Food Safety Authority (EFSA) de risicofactoren voor staartbijten in kaart, op basis van een uitgebreid literatuuronderzoek.

dr. Marc Bracke
(ASG – Animal Sciences Group van Wageningen UR, Lelystad)

Staartbijten wordt vooral geassocieerd met saaiere intensieve huisvestingssystemen. Het gedrag waarbij het ene dier op de staart van het andere sabbelt, of erger, daarin bijt, wordt algemeen gezien als een gebrek aan dierenwelzijn, zowel bij de bijter als het dier dat gebeten wordt. De dieren zouden gefrustreerd reageren omdat zij niet al hun natuurlijke gedrag kunnen uitoefenen en te dicht op elkaar

zitten. Uit diverse onderzoeken waarin dieren in een beperkte groep en een rijke leefomgeving (goed rantsoen, voldoende water, stro of ander materiaal zoals aarde om in te wroeten) worden gehouden, blijkt namelijk dat staartbijten zelden een serieus probleem is. Staartbijten kan verstrekkende gevolgen hebben. Via de staartwond vinden schadelijke kiemen gemakkelijk hun weg naar andere delen van het lichaam, waar zij infecties en abscessen veroorzaken. Uit één van de studies die de EFSA erop nasloeg, blijkt zelfs dat bijna 62 procent van alle ontstekingen bij varkens met multiple lesies op deze wijze is ontstaan. Dergelijke infecties kunnen leiden tot groeivertraging en in het ergste geval volledige afkeuring van het karkas. Uit voorzorg worden de staartjes van de biggen al op jonge leeftijd gecoupeerd om problemen met staartbijten op latere leeftijd te voorkomen.

Omvang staartbijtenprobleem
De mate waarin staartbijten voorkomt in de verschillende Europese landen is onder meer geïnventariseerd in slachterijen, waar het aantal dieren met een staartverwonding werd geregistreerd. Uit de resultaten blijkt dat bij ongeveer 3 procent van de gecoupeerde varkens staartverwondingen voorkomen. Bij 0,5 tot 1 procent gaat het om een recente verwonding. Bij niet gecoupeerde slachtvarkens ligt dit een stuk hoger: 6 tot 10 procent van de varkens had een verwonding aan de staart, oplopend tot wel 30 procent in een Finse studie. In Nederland worden de staarten van vrijwel alle varkens in de gangbare houderij gecoupeerd. In sommige landen worden dieren niet (alle) gecoupeerd, zoals in Finland, Zweden, Noorwegen en het

SCHADE

Staatbijten kan erg pijnlijk zijn en het dier schade toebrengen.

Foto's: ASG

Verenigd Koninkrijk. Naar schatting behoudt 5 tot 10 procent van de Europese varkens zijn volledige staart.

Risicofactoren

De EFSA inventariseerde op basis van literatuuronderzoek de factoren die het risico op staartbijten doen toenemen. Dit deed zij in opdracht van de Europese Commissie, die wilde weten welke aanpassingen van huisvestingssystemen nodig zijn om couperen overbodig te maken. In de figuur staan de risicofactoren voor staartbijten, zoals die zijn ingeschat door de werkgroep van Europese deskundigen. Uit de figuur blijkt dat de afwezigheid van stro of ander 'speelmateriaal' het grootste risico op staartbijten betekent. Het stalklimaat bijvoorbeeld, speelt een veel minder grote rol dan algemeen wordt aangenomen. De belangrijkste factoren zijn:
Stro: De vorm waarin stro wordt aangeboden is vaker onderzocht. Als kort stro wordt aangeboden, vindt meer staartbijten plaats dan wanneer langstengelig stro wordt verstrekt. In rooster-vloer stallen is een storuif of -basket wellicht een optie. Meerdere studies waar het stro via ruif of basket werd aangeboden, maken melding van een reductie van het staartbijtgedrag.
Wroetmateriaal (aarde, turf, compost): De gedachte is dat varkens voor het uitoefenen van hun natuurlijke gedrag de beschikking moeten hebben over wroetmateriaal. Bij afwezigheid hiervan, zullen zij hun wroetgedrag richten op hokgenoten of hokonderdelen. Uit verschillende studies blijkt een positief effect van wroetmaterialen op staartbijten. Ook het ruwvoerders zullen vermoedelijk een positief effect hebben,

maar wetenschappelijk studies die dit ook aantonen ontbreken nog.
Speelgoed: In een omvangrijk onderzoek naar de wensen van vleesvarkens voor speelgoed blijkt dat ze het liefste objecten willen die eetbaar, geurend, kauwbaar, vervormbaar en kapot te maken zijn. Metalen kettingen dragen wat dat betreft maar weinig bij aan het welzijn. De staartbijtniveaus in koppels met kettingen lagen hoger dan in koppels met een strodispenser. Volgens sommige onderzoekers zouden kauwbare objecten met een geur verwant aan bloed het risico op staartbijten verkleinen. Voldoende bewijs is daar nog niet voor.
Genetische factoren: Ook erfelijkheid heeft invloed op staartbijtgedrag. Varkens die gefokt worden op mager vlees, bijten iets meer dan varkens met een hoger aandeel vet.
Geslacht: Op slachterijen is de relatie tussen sekse en staartverwonding onderzocht. Hieruit bleek dat mannelijke varkens (zowel gecasteerd als niet-gecasteerd) vaker staartwonden hebben dan vrouwelijke varkens.
Leeftijd en gewicht: Kauwen en sabbelen op de staart van een hokgenoot vindt al vanaf jonge leeftijd plaats, en met name vanaf het spenen. Staartbijten vindt meestal vanaf latere leeftijd plaats. Het is onbekend of er een relatie is tussen het sabbelen op jonge leeftijd en het bijten op latere leeftijd.
Invloed kraamhok en speenafdelingen: Er komt minder staartbijten op latere leeftijd voor op bedrijven waar de varkens als biggen in het kraamhok dagelijks wat vers stro kregen. Een andere studie maakt duidelijk dat hoe meer roostervloer in het kraamhok, hoe meer staart-